

УДК 342.7

**ДЕЯКІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ІНВАЛІДІВ В УКРАЇНІ**
**SOME ASPECTS OF NORMATIVE REGULATION OF LEGAL
AND CONSTITUTIONAL STATUS OF DISABLED PEOPLE IN UKRAINE**

Чоренький В.І.,

*асистент кафедри основ права України
юридичного факультету*

Львівського національного університету імені Івана Франка

В статті аналізується важливі аспекти нормативно-правового закріплення конституційно-правового статусу інвалідів в Україні. У вітчизняній правовій системі як частині романо-германського типу правової сім'ї, право формалізоване у нормах. Саме тому, в Україні основний акцент зосереджено на вивченні, зміні, удосконаленні та модернізації правових норм, які регулюють суспільні відносини в державі, у тому числі конституційно-правовий статус інвалідів в Україні.

Ключові слова: нормативно-правовий акт, інвалід, конституційно-правовий статус.

В статье анализируются важные аспекты нормативно-правового закрещения конституционно-правового статуса инвалидов в Украине. В отечественной правовой системе как части романо-германского типа правовой семьи, право формализованное в нормах. Именно поэтому в Украине основной акцент сосредоточено на изучении, изменении, совершенствовании и модернизации правовых норм, регулирующих общественные отношения в государстве, в том числе конституционно-правовой статус инвалидов в Украине.

Ключевые слова: нормативно-правовой акт, инвалид, конституционно-правовой статус.

This article analyzes the important aspects of the legal consolidation of constitutional and legal status of disabled people in Ukraine. In the domestic legal system, which is a part of Romano-Germanic legal family, law is formalized in norms. Therefore, the main emphasis is placed on the studying, changing, improving and modernization of the legal norms that govern social relations in the country, including constitutional and legal status of disabled people in Ukraine.

Key words: legal act, disabled, constitutional and legal status.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У вітчизняній правовій системі як частині романо-германського типу правової сім'ї, право формалізоване у нормах. Саме тому, в Україні основний акцент зосереджено на вивченні, зміні, удосконаленні та модернізації правових норм, які регулюють суспільні відносини в державі, у тому числі конституційно-правовий статус інвалідів в Україні.

Після проголошення незалежності в Україні розпочалася активна робота з оновлення нормативно-правової бази нашої держави. З моменту прийняття 28 червня 1996 року Конституції України, розпочався законодавчий процес, орієнтований на реалізацію норм Основного Закону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які опирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується дана стаття. Питання нормативно-правового регулювання конституційно-правового статусу інвалідів були предметом досліджень таких вчених як О.А. Кочемировської, О.М. Пищуліної, Я.І. Ленгер та інших науковців.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даної статті є здійснення теоретичного аналізу та з'ясування стану нормативно-правового регулювання конституційно-правового статусу інвалідів в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження з новим обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Од-

ним із сучасних напрямів правової реформи в Україні є створення антидискримінаційного законодавства з метою недопущення соціальної ізоляції та дискримінації осіб з обмеженими можливостями. Ця тенденція знайшла своє відображення в правовій та законотворчій політиці держави, після ратифікації Україною Конвенції про права інвалідів. Зокрема, 22 грудня 2011 року було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо прав інвалідів» [1, ст. 12], яким частково приведено законодавство України про захист прав та інтересів осіб з інвалідністю, у відповідність з положеннями Конвенції. Шляхом прийняття цього закону, створено передумови для започаткування кардинальних змін у правовому статусі інвалідів.

Проведення адаптації вітчизняного законодавства про правовий статус інвалідів до міжнародних норм та стандартів, має важливе значення і безпосередньо впливає на процес формування України як правової та соціальної держави. Незалежно від юридичної сили того чи іншого нормативно-правового документа, яким визначено та закріплено норми, безпосередньо пов'язані з правовим статусом інвалідів, всі вони виконують одну і ту ж функцію – офіційно засвідчують визнання державою особливостей правового статусу інвалідів та необхідність законодавчого закріплення їх права, свобод та можливостей, отримання соціальних виплат та послуг, реабілітаційних заходів тощо.

Нормативно-правове регулювання конституційно-правового статусу інвалідів здійснюється на таких рівнях: 1)

конституційний рівень (Конституція і конституційні закони); 2) міжнародно-правовий рівень (міжнародні договори та угоди); 3) законодавчий рівень (закони України та підзаконні нормативно-правові акти).

Конституційний рівень нормативно-правового регулювання правового статусу інвалідів здійснюється на основі акту найвищої юридичної сили – Конституції України [2]. Положення Конституції України докорінно змінили та закріпили нові правові стандарти у сфері реалізації та захисту прав людей з особливими потребами і забезпечення їх участі у всіх сферах суспільного життя. Основний документ держави закріплює та визначає загальні засади конституційно-правового статусу людини і громадянина, у тому числі і осіб з особливими потребами.

Із 48 статей, включених в розділ II «Права, свободи та обов'язки людини громадянина», термін «інвалід» не використано. Тільки у ч. 1 ст. 46 Основного Закону передбачено право громадянина на соціальний захист, що включає їх забезпечення у разі повної, часткової або тривалої втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. У вказано конституційному положенні зафіксовано лише про одну із складових для визначення правового статусу інваліда – соціальний захист як невід'ємну частину соціальної функції держави. Вважаємо, що в решті статей даного розділу, законодавець осіб з особливими потребами включає в склад суб'єктів правовідносин, використовуючи терміни «людина», «громадянин» і «кожен». Однак, доцільним було б, у деяких статтях Конституції визначити спеціальний правовий статус інваліда як самостійний конституційно-правовий інститут.

Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. Норми Конституції України є нормами прямої дії. Незважаючи на пряму дію конституційних норм, вони не можуть врегульовувати усі сфери правового статусу особи. Конституція України та конституційні закони не є єдиним джерелом регулювання конституційно-правового статусу інвалідів, тому що більшою мірою вони покликані регламентувати лише основи правового статусу цієї соціально вразливої групи осіб, які підлягають подальшій конкретизації в галузевому законодавстві. Саме тому, норми Основного Закону конкретизовано і деталізовано в кодифікованих законодавчих актах, законах України, постановах та інших актах Верховної Ради України, указах та розпорядженнях Президента України, постановах та розпорядженнях Кабінету Міністрів України, та інших нормативно-правових актах.

Основу міжнародно-правового рівня регулювання правового статусу інвалідів складають чинні міжнародні договори, згоду на обов'язковість яких надала Верховна Рада України. У ч. 1 ст. 2 Закону України «Про міжнародні договори», визначено, що під міжнародним договором України слід розуміти договір укладений в письмовій формі з іноземною державою або іншим суб'єктом міжнародного права, який регулюється міжнародним правом, незалежно від того, міститься договір в одному чи декількох пов'язаних між собою документах, і незалежно від його конкретного найменування (договір угода, конвенція, пакт, протокол тощо). Стаття 19 цього Закону передбачає, що чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надала Верховна Рада України, є частиною національного законодавства і застосовуються в порядку, передбаченому для норм національного законодавства. Якщо міжнародним договором, який набрав чинності в установленому порядку, встановлені інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідно акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору [3].

Аналіз міжнародно-правових актів, що визначають правовий статус інвалідів дозволяє поділити їх на дві групи.

Першу групу становлять універсальні міжнародні документи, що разом з іншими окрім регулювання загального правового статусу людини і громадянина, встановлюють заходи правового захисту інвалідів. Це Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року [4], Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року [5], Факультативний протокол до Міжнародного пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року [6], Другий факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права від 15 грудня 1989 року [7], Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 року [8], Конвенція про захист прав та основних свобод людини від 4 листопада 1950 року [9] та інші.

У цих міжнародних договорах з прав людини, визначено права всіх, в тому числі інвалідів. Хоч в цих актах закладені норми для реалізації та захисту прав людини інваліда, однак ефективність такого захисту не здійснюється належними чином. Так, у спеціальному дослідженні потенціалу ООН у захисті прав людини у контексті інвалідності, зазначено, що договірні органи ООН і громадянське суспільство не використовують повною мірою потенціал чинних договорів про права людини і механізмів моніторингу для захисту прав інвалідів [10].

Другу групу складають спеціальні міжнародних актів, які безпосередньо направлені на врегулювання прав інвалідів. Це Європейський кодекс соціального забезпечення від 16 квітня 1964 року [11], Конвенція про допомоги по інвалідності, по старості і у зв'язку із втратою годувальника від 29 червня 1967 року [12], Декларація про розумово відсталіх осіб від 20 грудня 1971 року [13], Декларація про права інвалідів від 09 грудня 1975 року [14], Всесвітня програма дій стосовно інвалідів від 03 грудня 1982 року [15], Конвенція про професійну реабілітацію та зайнятість інвалідів 20 червня 1983 року [16], Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів від 20 грудня 1993 року [17], Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 року [18], Європейська соціальна хартія (переглянута) від 03 травня 1996 року тощо. Однак, не усі із наведених документів ратифіковані Україною, тому не мають юридичної сили для застосування на її території. Держава не набувала жодних зобов'язань щодо забезпечення виконання та дотримання положень, передбачених у наведених міжнародних актах.

У нормах міжнародних документів закладено загальні положення для захисту прав інвалідів, однак не завжди їх можна було реалізувати на практиці. Уніфікованого міжнародного документа, який би закріплював правовий статус інвалідів не було вироблено. Інвалідам відмовляли у їх правах, тим самим відтиснюючи їх на узбіччя суспільства. Така дискримінація щодо інвалідів, зумовила розробку та прийняття міжнародного акту, в якому були б прописані правові зобов'язання держав у сфері дотримання гарантій та захисту прав інвалідів.

13 грудня 2006 року на засіданні генеральної Асамблеї ООН прийнято Конвенцію про прав інвалідів [19]. У цьому документі узагальнено міжнародну теорію та практику застосування законодавства різних країн у сфері захисту прав і свобод людей з особливими потребами. Ратифікація цієї Конвенції Україною 16 грудня 2009 року [20], свідчить про зміни у сфері ставлення до інвалідів та закріплення правового інструментарію для реалізації прав цих осіб.

Законодавчий рівень нормативно-правового регулювання, складають закони та підзаконні нормативно-правові акти, що регулюють права і свободи, правовий статусу людини і громадянина, включаючи інвалідів.

Станом на сьогодні, процес розвитку вітчизняного законодавства про правовий статус інвалідів є безсистемним та хаотичним, наслідком чого є його розгалуженість, неупорядкованість, колізійність та прогальність. Зокрема, спостерігається: незважаючи на різке збільшення числа

законів та інших нормативно-правових актів, зниження ефективності законодавства в цілому; у зв'язку з нескінченими внесеннями змін та доповнень до законодавства, його якість значно знизилась через поспіх та непідготовленість законопроектів, їх внутрішньої та взаємної суперечливості, недостатньої адекватності реальній соціальній практиці; некритичне запозичення західного досвіду реформ без обліку соціальних реалій України призвело до неможливості приймати та проводити в життя випереджувальні та чіткі рішення тощо [21, ст. 126].

Недосконалість законодавчої бази, що визначає правовий статус інвалідів ускладнює реалізацію їх конституційних прав та свобод. Правове регулювання становища інвалідів здійснюють щонайменше 100 Законів України, 30 Указів Президента України, 250 постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України, 500 відомчих та підвідомчих актів.

Так, в Україні є чинними п'ять законів, які закріплюють основи правового статусу інвалідів. Ці законодавчі акти регулюють питання соціального захисту інвалідів [22]; надання державної соціальної допомоги інвалідам [23]; матеріального забезпечення за рахунок державного бюджету України інвалідів з дитинства та дітей-інвалідів, а також їх соціальну захищеність шляхом встановлення державної соціальної допомоги на рівні прожиткового мінімуму [24]; поліпшення матеріального становища інвалідів війни [25]; реабілітації інвалідів [26].

Окрім наведеного нормативного матеріалу, окремі норми, що регулюють елементи правового статусу осіб з особливими потребами, розпорошені серед значної кількості нормативно-правових актів різного рівня.

Усі законодавчі акти, що регулюють правовий статус інвалідів доцільно розглядати за сферами правового регулювання.

1) *здійснення державної політики щодо правового статусу інвалідів*. Базовим законом України, який сформував основні засади політики держави щодо інвалідів є закон «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» від 21 березня 1991 року [22]. Цим Законом визначено, що основною метою діяльності держави щодо інвалідів полягає у створенні правових, економічних, політичних, соціальних, психологічних та інших умов для забезпечення їхніх прав і можливостей нарівні з іншими громадянами для участі в суспільному житті.

2) *повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування у механізмі реалізації та захисту прав і свобод інвалідів*. Це загальні нормативні акти, що сприяють реалізації та захисту права осіб з особливими потребами нарівні з іншими суб'єктами правовідносин, а саме: Закон України, «Про безоплатну правову допомогу» від 02 червня 2011 року [28], «Про прокуратуру» від 05 листопада 1991 року [29], Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1997 року [30], Закон України «Про судострій та статус суддів» від 07 липня 2010 року [31], Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року [32], Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року [33], Положення про державну службу з питань інвалідів та ветеранів, затверджене Указом Президента України від 06 квітня 2011 року [34], Постанова Кабінету Міністрів України «Про створення при Кабінеті Міністрів України Ради у справах інвалідів» від 12 грудня 1994 року [35] тощо.

3) *охорона здоров'я інвалідів та проведення медико-соціальної експертизи*. Основним законом, що визначає медичне забезпечення інвалідів є Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19 листопада 1991 року, який визначає правові, організаційні, економічні та соціальні засади охорони здоров'я в Україні та регулює суспільні відносини у цій сфері з метою усунення факторів інвалідності. Цей закон у ч. 1 ст. 3 передбачає, що

інвалідність як міра втрати здоров'я визначається шляхом експертного обстеження в органах медико-соціальної експертизи Міністерства охорони здоров'я України.

4) *реабілітація інвалідів*. Закон України «Про реабілітацію інвалідів» від 05 жовтня 2005 року [26], визначає основні засади створення правових, соціально-економічних, організаційних умов для усунення або компенсації наслідків, спричинених стійким порушенням здоров'я, функціонування системи підтримання інвалідами фізичного, психологічного, соціального благополуччя, сприяння їм у досягненні соціальної та матеріальної незалежності. Прийняття цього основоположного акту у сфері реабілітації інвалідів, викликало необхідність в розробці нових підзаконних актів, спрямованих на конкретизацію, деталізацію та реалізацію положень закону.

5) *соціальний захист (надання пенсій, державної допомоги, компенсаційних виплат, пільг)*. У нормативно-правових актах, що передбачають соціальний захист інвалідів, за висновками експертів, спостерігається співіснування «радянського» (соціальне забезпечення, пільги, соціальні та компенсаційні виплати) і новітнього європейського підходу (соціальні послуги, соціальна робота). Більшість конституційних соціальних стандартів залишаються декларативними через застарілість та неефективність діючих механізмів соціального захисту, не адресність, зрівняльний характер і невідповідність системи соціального захисту реальним потребам українського суспільства, неефективність та непрозорість системи бюджетного фінансування соціальних видатків держави, дискусійність прямої дії конституційних норм щодо соціальних права [36, ст. 15].

6) *зайнятість та працевлаштування інвалідів*. Інваліди незалежно від стану свого здоров'я, користуються правом на працю нарівні з усіма працездатними особами. Стаття 17 Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», закріплює право інвалідів працювати на підприємствах, в установах, організаціях, а також займатися підприємницькою та іншою трудовою діяльністю. Питання працевлаштування та зайнятості інвалідів визначено у Кодексі законів про працю України [37], Законі України «Про зайнятість населення» від 01 березня 1991 року [38], Законі України «Про внесення змін до деяких законів України щодо реалізації інвалідами права на трудову зайнятість» від 23 лютого 2006 року [39], постанові Кабінету Міністрів України «Про реалізацію статей 19 і 20 Закону України «Про основи соціальної реабілітації інвалідів в Україні» від 31 січня 2007 року [40], наказі Міністерства праці та соціальної політики України «Про затвердження Порядку взаємодії органів праці та соціального захисту населення, центрів зайнятості, відділень Фонду соціального захисту інвалідів, центрів професійної реабілітації інвалідів і навчальних закладів системи Мінпраці щодо працевлаштування інвалідів» від 03 травня 2007 року [41] тощо.

7) *доступ до освіти*. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», у ст. 21 гарантує право інвалідам на дошкільне виховання, здобуття освіти на рівні, що відповідає їх здібностям і можливостям. Питання реалізації та гарантії забезпечення права інвалідів на освіту визначено у Законах України «Про дошкільну освіту» від 11 липня 2001 року [42], «Про професійно-технічну освіту» від 10 лютого 1998 року [43], «Про вищу освіту» від 17 січня 2002 року [44], Національній доктрині розвитку освіти, затвердженій Указом Президента України від 17 квітня 2002 року [45], Указі Президента України «Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні» від 20 березня 2008 року [46], постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» від 15 серпня 2011 року [47], наказах

Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009-2012 роки» [48] та «Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання» від 01 жовтня 2010 року [49]. Незважаючи на врегулювання доступу до освіти інвалідами вищезазначеними законами, у переважній більшості їх навчання в Україні здійснюються у спеціалізованих загальноосвітніх навчальних закладах в умовах спілкування тільки з інвалідами, що у подальшому ускладнює їх інтеграцію до загальноосвітнього життя [50, с. 93].

8) *доступ до інформації та зв'язку*. Ст. 35 Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», передбачає забезпечення інвалідів засобами спілкування, що полегшують їх взаємодію між собою та з іншими категоріями населення, а також встановлює пільги у сфері доступу до інформації. Окрім цього закону, Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22 жовтня 1993 року [51], Закон України «Про телекомунікації» від 18 листопада 2003 року [52], Закон України «про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 року [53], Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації інвалідів, дітей-інвалідів та інших окремих категорій населення, переліку таких засобів від 05 квітня 2012 року [54], Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо поліпшення доступу до інформації осіб з вадами слуху шляхом субтитрування і сурдоперекладу» від 25 лютого 2009 року [55] та «Про невідкладні заходи щодо реалізації положень статті 23 Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» від 03 грудня 2009 року [56] передбачають правові аспекти інформаційно-забезпечення інвалідів.

9) *залучення та доступ до фізичної культури і спорту*. На місцеві органи державної влади, відповідно до положень ст. 34 Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», покладається обов'язок забезпечувати інвалідам необхідні умови для вільного доступу і користування культурно-видовищними закладами і спортивними спорудами, для занять фізкультурою і спортом, а також забезпечувати надання спеціального спортивного інвентарю.

10) *доступ до об'єктів громадського і цивільного призначення, благоустрою, транспортної інфраструктури, дорожнього сервісу, транспорту*. У ст. 27, 28 та 30 Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» передбачено норми про обов'язок органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій створювати умови для безперешкодного доступу інвалідів до житлових, громадських і виробничих будинків і споруд, громадського транспорту для вільного пересування в населених пунктах.

11) *забезпечення та користування транспортними засобами*. Необхідною умовою інтеграції інвалідів є наявність спеціального обладнаних транспортних засобів. Створення пристосованого транспортного середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями дозволяє брати активну участь в політичному, економічному, соціальному та культурному житті суспільства. Забезпечення інвалідів транспортними засобами та надання транспортних послуг регулюється відповідними нормативно-правовими актами. Це зокрема, Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення інвалідів автомобілями» від 15 грудня 2009 року [57]; постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення розрахунків за придбання спеціального автотранспорту для інвалідів Великої Вітчизняної війни» від 22 січня 2005 року [58], «Про затвердження Порядку забезпечення інвалідів автомобілями» від 19 липня 2006

року [59], «Про порядок виплати та розміри компенсаційних виплат на бензин, ремонт і технічне обслуговування автомобілів та на транспортне обслуговування» від 14 лютого 2007 року [60], «Про затвердження Порядку надання пільг інвалідам, членам їх сімей, законним представникам інвалідів (дітей-інвалідів), підприємствам, установам, організаціям громадських організацій інвалідів та сфери соціального захисту населення на безоплатне паркування і зберігання транспортних засобів» від 25 травня 2011 року [61]; розпорядження Кабінету Міністрів України «Про розробку та організацію серійного виробництва міських пасажирських автобусів і тролейбусів, переобладнаних або обладнаних спеціальними пристроями для перевезення інвалідів на візках» від 13 вересня 2001 року [62], «Про заходи з надання транспортних послуг інвалідам та дітям-інвалідам, обмеженим у пересуванні» від 02 квітня 2008 року [27].

12) *громадська діяльність та громадський рух інвалідів*. Держава не спроможна не в змозі вирішити усі проблеми інвалідів. Тому до цього залучаються громадські організації інвалідів, їх спілки з метою забезпечення рівних прав і можливостей інвалідів та їх соціального захисту, виявлення, усунення перепон і бар'єрів, що перешкоджають забезпеченню права і задоволення потреб таких осіб, у тому числі стосовно доступу їх нарівні з іншими громадянами до об'єктів фізичного оточення, транспорту, інформації та зв'язку, а також з урахуванням індивідуальних можливостей, здібностей та інтересів – до освіти, праці, культури, фізичної культури та спорту, надання соціальних послуг, залучення інвалідів до суспільної діяльності, здійснення громадського контролю за дотриманням прав інвалідів, представництва їх інтересів та усунення будь-яких проявів дискримінації стосовно інвалідів та мають право користуватися пільгами і преференціями [22].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Здійснивши системний аналіз конституційної, міжнародної та законодавчої регламентації статусу інвалідів в Україні, можна ствердно резюмувати, на сучасному етапі розвитку державотворення та правотворення, склалася система нормативно-правових актів, різної юридичної сили, які регулюють питання конституційно-правового статусу, прав і свобод інвалідів та гарантії їх реалізації. Ця система характеризується великою кількістю як міжнародних, законодавчих, так і підзаконних нормативно-правових актів, їх непослідовністю, наявністю прогалин та колізій, відсутністю єдиної термінології. Правові норми, що містяться в цих актах, не відповідають сучасному стану суспільно-економічних відносин. Деякі з них виключені із законів, дія інших призупинена, деякі носять чисто декларативний характер і не мають механізмів їх реалізації.

Правова база, що регулює конституційно-правовий статус інвалідів, незважаючи на існування значної кількості нормативно-правових актів, потребує системного вивчення та аналізу. При розробленні нових нормативно-правових актів, внесення змін та доповнень до чинних, суб'єктами законодавчої ініціативи та нормотворчої діяльності необхідно враховувати вимоги та положення ратифікованої Конвенції ООН про права інвалідів. Також необхідно враховувати законотворчу практику країн Європейського Союзу.

Вважаю, що одним із основних завдань законотворчої роботи є розроблення нового закону про правовий статус інвалідів. Оскільки тільки на основі нового закону про правовий статус необхідно розробляти інші нормативно-правові акти з урахуванням особливостей і умов життєдіяльності різних категорій інвалідів та сучасних можливостей соціально-економічного розвитку нашої держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бостан С.К. Форма держави як предмет системного аналізу / С.К. Бостан // Держава і регіони. Науково виробничий журнал. Серія право. 2012. – № 1 (35). – С. 12-16.
2. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141
3. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 року № 1906-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 50. – Ст. 540.
4. Загальна Декларація прав людини: Резолюція 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року // Офіційний вісник України. – 2008. – № 93. – Ст. 3103.
5. Міжнародний пакт про політичні і громадянські права: Резолюція 2200 А (XXI) Генеральної Асамблеї ООН від 16 грудня 1966 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_043
6. Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права: Резолюція 2200 А (XXI) Генеральної Асамблеї ООН від 16 грудня 1966 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_086.
7. Другий факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права: Резолюція 44/128 Генеральної асамблеї ООН від 15 грудня 1989 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_187.
8. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права: Резолюція 2200А (III) генеральної асамблеї ООН від 16 грудня 1966 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу. -http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042
9. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
10. Quinn G., Degener T. The current use and future potential of United nations human rights instruments in the context of disability. – United Nations. New York and Geneva, 2002. – 307 p. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу. -<http://www.ohchr.org/Documents/Publications/HRDisabilityen.pdf>
11. Європейський кодекс соціального забезпечення: Прийнятий Радою Європи 16 квітня 1964 року// [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_329
12. Конвенція МОП про допомоги по інвалідності, по старості і у зв'язку із втратою годувальника від 29 червня 1967 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_326
13. Декларація ООН про права розумово відсталих осіб від 20 грудня 1971 року // Електронний ресурс. – Режим доступу. – http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_119
14. Декларація ООН про права інвалідів від 09 грудня 1975 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_117
15. Всесвітня програма дій стосовно інвалідів від 03 грудня 1982 року // Електронний ресурс. – Режим доступу. – http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_427
16. Конвенція про професійну реабілітацію та зайнятість інвалідів від 20 червня 1983 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу. -http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/993_065
17. Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів: Резолюція 48/96 Генеральної Асамблеї ООН від 20 грудня 1993 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_306
18. Конвенція ООН про права дитини від 20 листопада 1989 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_021
19. Конвенція ООН про права інвалідів від 13 грудня 2006 року // Офіційний вісник України. – 2010. – № 17. – Ст. 799.
20. Про ратифікацію Конвенції про права інвалідів і факультативного протоколу до неї: Закон України від 16 грудня 2009 року № 1767-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 9. – Ст. 77.
21. Ленгер Я.І. реформування правової системи як засіб підвищення її ефективності : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Ленгер Яна Іванівна; Ужгородський національний ун-т. – Ужгород, 2007. – 215 с. (С. 126)
22. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні: Закон України від 21 березня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 21. – Ст. 252.
23. Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам: Закон України від 18 травня 2004 року // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 33-34.- Ст. 404.;
24. Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам: Закон України від 16 листопада 2000 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 1.- Ст. 2.
25. Про поліпшення матеріального становища учасників бойових дій та інвалідів війни: закон України від 16 березня 2004 року // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 25. – Ст. 347.
26. Про реабілітацію інвалідів: Закон України від 06 жовтня 2005 року // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 2 /2-3/. – Ст. 36.
27. Про заходи з надання транспортних послуг інвалідам та дітям-інвалідам, обмеженим у пересуванні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02 квітня 2008 року // Урядовий кур'єр від 28 травня 2008 року. – № 96.
28. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02 червня 2011 року // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 51. – Ст. 577.
29. Про прокуратуру: Закон України від 05 листопада 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991.- № 53. – Ст. 753.
30. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 року // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 20. – Ст. 99.
31. Про судоустрій та статус суддів: Закон України від 07 липня 2010 року // Відомості Верховної Ради України. -2010. – № 41 (№ 41-42, № 43, № 44-45). – Ст. 529.
32. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року // Відомості Верховної Ради СРСР. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.
33. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25. – Ст. 131.
34. Про положення про Державну службу з питань інвалідів та ветеранів України: Указ Президента України від 06 квітня 2011 року // Офіційний вісник України. – 2011. – № 29. – Ст. 1232.
35. Про створення при Кабінеті Міністрів України Ради у справах інвалідів: постанова Кабінету Міністрів України від 12 грудня 1994 року // Офіційний вісник України. – 1999. – № 22. – Ст. 123.
36. Кочеміровська О.А., Пищуліна О.М. Основні напрямки оптимізації системи соціального захисту в Україні. – К., НІДС, 2012. – 54 с. (С. 15)
37. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
38. Про зайнятість населення: Закон України від 01 березня 1991 року // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 14. – Ст. 170.
39. Про внесення змін до деяких законів України щодо реалізації інвалідами права та трудової зайнятості: Закон України від 23 лютого 2006 року // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 32. – Ст. 271.
40. Про реалізацію статей 19 і 20 Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні»: Постанова Кабінету Міністрів України від 31 січня 2007 року // Офіційний вісник України. – 2007. – № 8. – Ст. 282.
41. Про затвердження Порядку взаємодії органів праці та соціального захисту, центрів зайнятості, відділень Фонду соціального захисту інвалідів, центрів професійної реабілітації інвалідів і навчальних закладів системи освіти Міністерства праці та соціальної політики України від 03 травня 2007 року // Офіційний вісник України. – 2007. – № 36. – Ст. 1432.

42. Про дошкільну освіту: Закон України від 11 липня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 49. – Ст. 259.
43. Про професійно-технічну освіту: Закон України від 10 лютого 1998 року // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 32. – Ст. 215.
44. Про вищу освіту: Закон України від 17 січня 2002 року // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 20. – Ст. 134.
45. Про Національну доктрину розвитку освіти: Указ Президента України від 17 квітня 2002 року // Офіційний вісник України. – 2002. – № 16. – Ст. 860.
46. Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні: Указ Президента України від 20 березня 2008 року // офіційний вісник Президента України. – 2008. – № 8. – Ст. 404.
47. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх початкових закладах: Постанова Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2008 року // Офіційний вісник України. – 2011. – № 62. – Ст. 2475.
48. Про затвердження Плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009-2012 роки: Наказ Міністерства освіти і науки від 11 вересня 2009 року // Електронний ресурс. – Режим доступу. – <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0855290-09>
49. Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання: Наказ Міністерства освіти і науки України від 01 жовтня 2010 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189/
50. Про становище інвалідів в Україні. Національна доповідь. – Міністерство праці та соціальної політики. – К., 2008. – 205 с. (С. 93)
51. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22 жовтня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 45. – Ст. 425.
52. Про телекомунікації: Закон України про 18 листопада 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 12. – Ст. 155.
53. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 року // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32 – Ст. 1491.
54. Про затвердження Порядку забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації інвалідів, дітей-інвалідів та інших окремих категорій населення, переліку таких засобів: Постанова Кабінету Міністрів України від 05 квітня 2012 року // Офіційний вісник України. – 2012. – № 31. – Ст. 1146.
55. Про затвердження плану заходів щодо поліпшення доступу до інформації осіб з вадами слуху шляхом субтитрування і сурдоперекладу: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 лютого 2009 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://zakon2.gada.gov.ua/laws/show/209-2009-%D1%80>
56. Про невідкладні заходи щодо реалізації положень статті 23 Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03 грудня 2009 року // Урядовий кур'єр від 22.12.2009. – № 238.
57. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення інвалідів автомобілями: Закон України від 15 грудня 2009 року // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 8. – Ст. 62.
58. Про затвердження Порядку проведення розрахунків за придбання спеціального автотранспорту для інвалідів Великої Вітчизняної війни: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 січня 2005 року // Офіційний вісник України. – 2005. – № 4. – Ст. 225.
59. Про затвердження Порядку забезпечення інвалідів автомобілями: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 липня 2006 року // Офіційний вісник України. – 2006. – № 30. – Ст. 2130.
60. Про порядок виплати та розміри компенсаційних виплат на бензин, ремонт і технічне обслуговування автомобілів та на транспортне обслуговування: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2007 року // Офіційний вісник України. – 2007. – № 12. – Ст. 446.
61. Про затвердження Порядку надання пільг інвалідам, членам їх сімей, законним представникам інвалідів (дітей-інвалідів), підприємствам, установам, організаціям громадських організацій інвалідів та сфери соціального захисту населення на безоплатне паркування і зберігання транспортних засобів: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 травня 2011 року // Офіційний вісник України. – 2011. – № 42. – Ст. 1718.
62. Про розробку та організацію серійного виробництва міських пасажирських автобусів і тролейбусів, переобладнаних або обладнаних спеціальними пристроями для перевезення інвалідів на візках: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2001 року // Праця і зарплата. – 2001. – № 35.